

Kaynak Gösterimi / Citation:

Yaşar, Z. Hindistan'ın Dulları ve Kadın. İnceleyen: Aracı, E. (2022) *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 9(1), 217-221.

Doi:

<https://doi.org/10.34086/rteusbe.1116072>

**ZEYNEP YAŞAR'IN HİNDİSTAN'IN DULLARI VE KADIN ADLI KİTABI ÜZERİNE BİR
İNCELEME**

Erden Aracı

Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Kamu Yönetimi
Bölümü.

birkinbeg@gmail.com

Orcid: 0000-0003-2439-115X

Yayın Bilgisi / Publishing Information

Yayın Türü / Publishing Type: Kitap İncelemesi / Book Review

Geliş Tarihi / Received: 12 Mayıs / May 2022

Kabul Tarihi / Accepted: 01 Haziran / July 2022

Yayımlanma Tarihi / Published: 29 Haziran / July 2022

İntihal: Bu makale araştırma ve yayın etiğine uygun şekilde hazırlanmış ve intihal taramasından geçmiştir.

Copyright © Published by Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
/ Recep Tayyip Erdoğan University, Institute of Graduate Studies, Rize, 53100 Turkey.

All rights reserved. E-ISSN: 2149-2239

Dünyada en fazla dulun yaşadığı ülke olan Hindistan'da, dulluk meselesi toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin de dışında kalarak toplumda en çok ötekileştirilen grup haline dönüşmüştür. Cinsiyet eşitsizliğinin toplumun tüm kültürel normlarına sızdığı Hindistan'da, kadınlar âdeta geleneksel dışlanmışlık kastına sıkıştırılmıştır. Tarihsel olarak toplumun kültürel normlara bakışı, zaman içinde daha katlanabilir duruma gelmiş olsa da Hindistan'da kadın olmak ve *kadınların da yüz karası* olarak görülen dulluk, günümüzde 46 milyon Hintli kadını dünyada en çok incelenebilecek kadın çalışmaları laboratuvarı öznesi haline dönüştürmüştür. Sadece konusuyla bile Zeynep Yaşar'ın *Hindistan'ın Dulları ve Kadın* eseri, kadın çalışmaları yazınına verdiği katkı ile çok önemli bir yere sahiptir. Yine Türk literatüründe yabancı ülkelerde vaka analizi çalışan kadın çalışmalarının henüz yeni olduğu bir dönemde kilometrelerce uzaktaki bir ülkede dulluk olgusunu, toplumu ve arkasındaki itici güçleri ile karşılaştırmalı inceleyen bu eser, bize bilmediğimiz coğrafya, gelenek ve normlar üzerine ilgi çekici bilgiler sunuyor.

Yaşar'a göre dünyada kadın haklarının ve çalışmalarının bu denli yoğun olmadığı önceki dönemlerde, Hintli dul kadınlara verilen tek sosyal rol ölümdür. Bir inceleme-araştırma kitabı olmasının yanı sıra yazarın belirtilen olguları yerinde incelemiş ve bulduğu olguları gezileri sırasında keşfetmiş olması esere bir gezi yazısı havası da katmaktadır. Yazar, Hindistan'ın dulluk rejimine ilişkin olarak geniş literatür taraması yapmıştır. Özellikle Hint dulluk uygulaması olarak Sati ve Sari gelenekleri ile ilgili bilgileri Hintli araştırmacılardan alıntılanmıştır. Bu incelemedeki dulluk ve yarı dulluğa ilişkin detaylı bilgiler yazarın da yararlandığı kaynaklardan elde edilmiştir. Altı bölümden oluşan eserin ilk bölümünde dulluk kavramının Hindistan'da nasıl algılandığına ve bu algılama biçiminin oluşmasını sağlayan toplumsal etkenlere değinilmiştir. Dulluk meselesinin geniş bir biçimde ele alındığı ikinci bölümde dulluğun geleneksel sonuçları ve uygulamaları sunulmuş ve bu uygulamaların tarihsel kökenleri incelenmiştir. Eserin üçüncü ve karşılaştırma yöntemi ile zenginleşen bölümünde dünyada dulluk sonucu oluşan uygulamalara Hindistan dışında Afrika'dan ve Çin'den de örnekler verilmiştir. Dördüncü bölümde ise dulların kitlesel son durakları olan kutsal şehirler detaylandırılmış, bu şehirlerde yaşam mücadelesi veren dullarla görüşmeler yapılmıştır. Eserin beşinci bölümünde ise dulluk olgusunun kadınlardaki yaşam kalitesi üzerindeki etkileri incelenmiştir. Son bölümde, dulluk olgusunun hem içinde hem dışında yer alabilecek olan kocaları kaybolan veya kaçırılan kadınlara atfedilen yarı-dulluk kavramı Keşmir bölgesi üzerinden anlatılmaya çalışılmıştır.

Kadınların sadakatsiz ve ikinci planda olduğu konusu en ilkel masallarına dahi işlenen Hint toplumunda, yazar zaten her toplumda tartışılan cinsiyet eşitsizliğini daha da detaylandırarak konunun ögesi olan dullarla duygusal bağ kurmuş ve yapılan uygulamaların çok acımasız olmasına rağmen farklı toplumlar tarafından yargılanmadan önce toplumun çok detaylı analiz edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Konuya getirdiği bu yorumla birlikte yazarın kendisi de dulluk olgusunu analiz etmeden önce kast sistemini ve dini metinleri araştırmış ve bu metinlerde kadına bakışı incelemiştir. Elde ettiği bulgular Türk merkezli literatüre çok uzak ve yeni olması ile birlikte çok zengin ve detaylandırılabilir olgular barındırdığına işaretir.

Eşi ölen kadına boşta olan, tecavüz edilmeye açık ve şeytani olarak bakılan Hint toplumunda kadınlar, erkeğin tamamlayıcısı olarak görülmektedir. Kadın ancak kocası yaşadığı sürece toplum tarafından kabul görmektedir. En güzel kıyafetlerin, takıların ve güzel sözlerin tek sahibi, eşi olan kadındır. Eşi ölen kadın toplumdan izole edilmekte ve artık yaşamıyor gözıyla bakılmaktadır. Dul kadınlara geleneklerce biçilen rollerden birisi *Sari* denilen beyaz giysinin giyilmesi ve en az 3 ay, hatta ömür boyu çıkarılmamasıdır (Pachauri, 2002: 903).

Yaşar, eserinde yukarıdaki örnek gibi dulluk olgusunun uygulamalarına çokça yer vermiştir. Sari giyme geleneği ile birlikte diğer bir uygulamada *Sati* denilen kendini ateşe atma eylemidir. Hint geleneklerinde eğer bir kadın ölen eşinin ateşine girip ölmeyi tercih etmiyorsa kocasının ölümü eşten bilinir ve tüm sorumluluk ona yüklenir. Ateşe atlamayan eş, reenkarnasyonda dünyaya ailesinin her üyesiyle birlikte kadın olarak gelir ve sürekli kadın doğmak bir lanet olarak görülür (Tharakan & Tharakan, 1975: 120). Toplumların gelişmişliği veya geri kalmışlığının bir ölçütü olarak görülebilecek kadının toplumdaki konumu, eserde sık sık vurgulanan ve geleneksel Hint tabularının oluşmasını sağlayan dulluk uygulamalarını kapsamaktadır. Yazar, bu uygulamaları okuyucuya tanıtırken feminist araştırmanın amacı olan toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini deşifre etme güdümündedir. Genel olarak eserde Hint kültüründe kadına bakışın kast sistemindeki yeri, Hint masallarına kadar sirayet eden aldatıcı ve sadakatsiz kadın imajı, dulluk ile başlayan sosyal dışlanma ve dulların geleneksel olarak ölüme sürüklenmesi konuları işlenmiştir. Eserinin son kısmını iki Hintli araştırmacının makalesine ayıran yazar, dul ve dul olmayan arasına sıkışan yarı dulların sesine kulak vermiş ve olayı sadece Hindistan dulları ekseninden daha özele indirerek Keşmir yarı-dulları vakasını da incelemiştir. Dünyanın en tartışmalı ve militarize bölgesinde kocaları kaybolan ve dul kalıp toplumdan dışlanmakla kocasını beklemek arasında sıkışan

kadınların dramı yerel araştırmacılar sayesinde eserde gün yüzüne çıkmıştır.

Sekiz yaşında dul kalan kızların dramatik hayat hikayelerine değinilen dördüncü bölümde Hintli dul kadınlarla yüz yüze mülakat yöntemi ile gerçekleştirilen araştırma, eserin en can alıcı bölümüdür. Üçlü tanrı sisteminde 'Shiva' adlı tanrının kadın avatari olan formunun kadınlar tarafından, kadınların koruyucusu olarak görülmesi ve bu tanrının *Verenasi* şehrinde yaşadığının düşünülmesi üzerine toplumda dışlanan dul kadınların sığınak şehri olan bu kent, eserde bilgilerinden ve deneyimlerinden yararlanan kadınların da yaşadığı şehirdir (Fisch, 2007: 364). Geleneksel dulluk uygulamaları günümüzde toplum tarafından eski konumunda olmasa da hâlâ ücra köylerde kocasının ateşine atlamak suretiyle kendini sosyal dışlanma korkusu uğruna feda eden kadınlar mevcuttur.

Eser, detaylı ve zengin saha araştırmasına dayansa da dulluk uygulamalarına sadece toplum tarafından bakılması, araştırmanın zayıf yönünü oluşturuyor. Erkeklerin gözüyle bu olgular değerlendirilmemekte ve herhangi bir mülakat veya bilgi verilmemektedir. Türkiye'de uzun yıllar dul kadınların bu medeni halinin kimlikte ibraz edilirken, dul erkeklerin kimliklerinde bekar yazması örneğinden yola çıkarak ülke-toplum değişmeksizin bu medeni durum sonrası ortaya çıkan sosyolojik olgunun sonuçlarının nereye varacağı eserde gözler önüne serilmiştir. Toplumsal dışlanma ve ölüme giden uygulamaların var olduğu Hindistan'a ait olarak eserde diğer bazı ülkelerle kıyaslama olmasına rağmen dünyanın en büyük ikinci dul nüfusu barındıran Çin'e ait uygulamalar ve engelleyici politikalara değinilmemesi araştırmanın bir diğer zayıf noktasını oluşturmaktadır. Eserde *Sati* uygulaması ve toplumsal dışlanmaya karşı hangi merkezi uygulamaların yapıldığının anlatılmaması da okuyucuda merak uyandırmaktadır. Araştırma genişletildiği takdirde yerli kadın çalışmaları literatürüne güncel bilgiler sağlayabilir. Yaşar'ın eseri, kadın çalışmaları, sosyoloji ve psikoloji alanlarına sık sık değinmiş ve dulluk olgusunu sayılan tüm alanlara değinerek açıklamaya çalışmıştır. Bu yönüyle eser, ilgili sosyal bilim disiplinlerinde çalışanlara ve toplumsal cinsiyet, mizojini gibi konularla ilgilenenlere şiddetle tavsiye edilir.

KAYNAKÇA

Ahmad, Nehaluddin (2009). Sati Tradition - Widow Burning In India: A Socio-Legal Examination. *Web J Curr Legal* no. 29.

Fisch, Jörg (2007). Sati and the Task of the Historian. *Journal of World History* 18(3): 361-68

Pachauri, SK, & RNC. Hamilton (2002). Sati Problem— Past and Present. *Proceedings of the Indian History Congress*, 63: 898-908

Tharakan, Sophie M. & Michael Tharakan (1975). Status of Women in India: A Historical Perspective. *Social Scientist* 4(4/5): 115-23.

Yaşar, Zeynep (2021). *Hindistan'ın Dulları ve Kadın*, Kopernik Kitap, İstanbul.